

TURAN AKINCI

I. Dünya Savaşı ve
Osmanlı Devleti'nin
Parçalanışı
(1914 - 1918)

 Remzi Kitabevi

TURAN AKINCI 1952 yılında İstanbul'da doğdu. Yeniköy İlkokulu'nun ardından 1971'de İstanbul Erkek Lisesi'nden mezun oldu. 1977'de DGSA Mimarlık Fakültesi'ni yüksek mimar olarak bitirdi. 1978 yılında Almanya'da lisansüstü çalışmalar yaparken Ortaçağ kentlerinin restorasyonu ve tarihsel çevre uygulamalarında bulundu.

Kurucusu olduğu sanayi kurumlarında 35 yıl görev yaptı. Emekliliğinin ardından İstanbul'daki 2000 Osmanlı yapısının tanıtıldığı internet sayfasıyla geniş kesimlere ulaştı. Tanzimat sonrası Osmanlı Liman Kentleri üstüne çalışmaktadır.

Osmanlı'da Selanik (2017), *Beyoğlu* (2018), *Cumhuriyet'te Beyoğlu* (2019), *İstanbul: Dersaadet* (2020), *Galata* (2021) yazarın kent kültürü kitaplarıdır. Önemli tarihsel dönüşümlere ilişkin çalışmaları şunlardır: *Suikast* (2017), *Sürgün* (2018), *İsyan* (2018), *İşgal* (2020) ve *Demokrat Parti* (2022).

Beyoğlu kitabıyla 2018 yılındaki Sedat Simavi Sosyal Bilimler Ödülü'ne, 2019 yılında ise Sarı Siyah Kültür Ödülü'ne değer görüldü.

www.turanakinci.com

TURAN AKINCI

BÜYÜK SAVAŞ

*I. Dünya Savaşı ve
Osmanlı Devleti'nin Parçalanışı
(1914 - 1918)*

Remzi Kitabevi

BÜYÜK SAVAŞ / Turan Akıncı

© Remzi Kitabevi, 2022

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayan: Sevrin Uysal

Kapak tasarımı: Ömer Erduran

Kapak fotoğrafı: Osmanlı Ordusu Halep'te
(Topical Press Agency/Wikipedia)

ISBN 978-975-14-2120-3

BİRİNCİ BASIM: Ocak 2023

Kitabın basımı 3000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 44903 / Tel (212) 629 0615

Talu Akıncı'ya...

İçindekiler

Büyük Savaş'ta Genel Durum	11
----------------------------------	----

SARAYBOSNA SUİKASTI, 15

Avusturya Velihtı Ferdinand	17
Kara El Terör Örgütü Kuruluyor	18
Örgüt Militanları Eğitiliyor	19
Franz Ferdinand'ın Ziyareti	21
Suikasttan Savaşa Gidiş	26

AVRUPA'DA SAVAŞ, 33

Ülkeler Karşılıklı Savaş İlan Ediyor	35
Batı Avrupa'da Cepheleler	37
Doğu ve Güney Avrupa Cephesi	41

OSMANLI- ALMANYA İLİŞKİLERİ, 47

Alman Askeri Heyetleri İstanbul'da	49
Kaiser İstanbul ve Kudüs'ü Ziyaret Ediyor	55
3. Alman Askeri Heyeti Geliyor	57

OSMANLI'NIN SAVAŞA GİRİŞ SÜRECİ, 65

Osmanlı'nın Gemi Siparişleri	67
Osmanlı'nın İttifak Arayışları	69
Cemal Paşa'nın Fransa Ziyareti	72
Almanlar İttifak Teklif Ediyor	74
Osmanlı Tarafsız Gözüküyor	79
Goeben ve Breslau Dayatması	81
Osmanlı Savaşa Sürükleniyor	87
Osmanlı Gemileri Rus Limanlarına Saldırıyor	91
Osmanlı Savaşı Başlatıyor	94
Osmanlı Müttefiklere Savaş İlan Ediyor	96

OSMANLI SEFERBERLİK SÜRECİ, 101

Osmanlı'nın Mevcut Askerlik Düzeni	103
Cephelere Ulaşım Sorunu	106
Cephelelerde Gıda Sorunu	107
Askerin Üniforma Sorunu	111

SAVAŞ DÖNEMİNDE OSMANLI ORDUSU, 113

Savaş Öncesi Osmanlı Ordusu.....	115
----------------------------------	-----

KARADENİZ CEPHESİ, 123

Alman Savaş Planı İşliyor.....	125
Rus Limanlarına Saldırı.....	128
Bombardıman Sonrası	132

KAFKAS CEPHESİ, 137

Osmanlı-Rus Savaşlarında Kafkas Cephesi.....	139
3. Ordu Kafkas Cephesi'ni Savunuyor	141
Doğu Anadolu'da Çeteler.....	143
Askerin Savaş Eğitimi	144
Kafkas Cephesi'nde Rus Ordusu.....	145
1. Kafkas Cephesi Savaşları	147
Hafız Hakkı Paşa Kafkas Cephesi'nde	151
Enver Paşa Kafkas Cephesi'nde	152
Kafkas Cephesi'nin 2. Dönem Savaşları	155
Kafkas Savaşı'nın Kırılma Anı.....	160
Taarruz Sonrası	164
3. Ordu Geri Çekiliyor.....	168
Osmanlı Esirleri Kamplarda.....	176
Ruslar Doğu Anadolu'yu İşgal Ediyor.....	178

ÇANAKKALE CEPHESİ, 187

Boğaz'ın Savunulması	189
Savaş Öncesi Süreç.....	190
Boğaz'ın Savunma Düzeni	192
Çanakkale Savaşı Düşüncesi	198
Müttefik Donanmasının Ateşi	205
Deniz Savaşına Hazırlık.....	209
Çanakkale Deniz Savaşı	217
Denizaltılar Savaşa Katılıyor	223
Kara Harekâtına Dönüş.....	225
Osmanlı'nın Çanakkale'deki Askeri Gücü	229
Kara Savaşlarına Toplu Bakış	233
Mustafa Kemal Yetki Kullanıyor	241
Kirte Savaşları Sürüyor	244
Kirte ve Kerevizdere Savaşları.....	251
Mustafa Kemal Kolordu Komutanı	256
Yarımada'nın Batı Kıyısına	
Yapılan Çıkarmalar	259
Anafartalar Savaşları.....	267
General Hamilton Görevden Alınıyor.....	271
Gelibolu'dan Çekilme Kararı	274

Mustafa Kemal İstifa Ediyor.....	277
Çanakkale Cephesi Kapanıyor	278
Gelibolu Savaşı'nın Kayıpları.....	279

FİLİSTİN-SURİYE CEPHESİ, 287

Yahudiler Filistin'e Yerleşiyor.....	289
Cemal Paşa 4. Ordu Komutanı Oluyor	294
Filistin-Suriye Cephesi Kuruluyor	303
Birinci Kanal Seferi.....	304
İkinci Kanal Seferi İçin Altyapı Hazırlıkları	309
İkinci Kanal Seferi Başlıyor	312
Erich Von Falkenhayn Dönemi.....	320
Osmanlı Kadim Şehri Kaybediyor	327
Cemal Paşa Dönüyor	328
Liman Von Sanders Filistin-Suriye Cephesi'nde.....	330
Mustafa Kemal Filistin Cephesi'nde	332
Nablus Meydan Savaşı.....	333
Osmanlılar Arap Yarımadası'nı Kaybediyor.....	344
Osmanlı Ordusu Şam'a Çekiliyor	346
Osmanlı Ordusu Halep'e Çekiliyor	349

IRAK CEPHESİ, 357

Irak Cephesi Kuruluyor.....	359
Süleyman Askeri Irak Komutanı.....	360
Nurettin Konyar Irak Komutanı.....	362
Albay Halil [Kut] Irak Komutanı.....	369
İngiliz General Teslim Oluyor.....	373
Bağdat'ı ve Musul'u Kaybediyoruz	377

ARAP İHANETİ, 381

Şerif Hüseyin Mekke Emirliği'ne Atanıyor	383
Bölgenin Genel Durumu.....	390
Şerif Hüseyin İngilizlerle Görüşüyor	393
Vehip Paşa Hicaz Valisi.....	396
Birinci Kanal Seferi ve Şerif Hüseyin	399
Arap Haşimi'den İslam Halifesi.....	404
Arap İhaneti Başlıyor.....	408
Babîali Arap İsyanını Okuyamıyor	410
Şerif Hüseyin'in Osmanlı'ya Savaş İlanı	414
Şerif Ali Haydar Yeni Mekke Emiri.....	418
Şerif Hüseyin Halife İlan Ediliyor	420
Fahrettin Paşa'nın Üç Yıl Süren Medine Savunması	422
Hüseyin Hicaz Kralı İlan Ediliyor	424
Medine Savunması Sürüyor.....	425
Orta Doğu'da Büyük Arap Devleti	430

Savaş Sonrası Orta Doğu Paylaşıyor	432
Hicaz Kralı Şerif Hüseyin İlan Ediliyor	433
Müttefikler Orta Doğu'yu Paylaşıyor	434
Şerif Hüseyin ve Suudiler	441

YEMEN CEPHESİ, 445

Osmanlı Vilayetinde İsyân	447
Mondros Ateşkesi Sonrası	454

BATI CEPHELERİNE DESTEK, 459

Batı Cephesi Kuruluyor	461
Enver Paşa'nın Teklifi	463
Alman Komutanların Görüşleri	464
Osmanlı Yurt Dışına Asker Gönderiyor	465
Romanya Cephesi	471
Askerimiz Makedonya Cephesi'nde	472

ENVER PAŞA'NIN BÜYÜK SAVAŞ'A ETKİSİ, 475

Enver Paşa Osmanlı'yı Savaşa Sürüklüyor	477
---	-----

BÜYÜK SAVAŞ SONRASI , 485

Savaş Sonrası Ateşkes Antlaşmaları	487
Zaman Dizini	494
Kaynakça	501

Büyük Savaş'ta Genel Durum

Türkiye'de Tarih Öğretimi

1970'li yıllarda lise son sınıfta Osmanlı tarihi okutulurdu. Ders kitabı olarak da Emin Oktay'ın tarih kitabı takip edilirdi. Kitapta Osmanlı Devleti'nin Büyük Savaş sonrasındaki durumu şu şekilde özetlenirdi:

“Osmanlı Devleti Büyük Savaş'ta Almanlar ile ittifak yaptı. Savaşı Almanya kaybedince biz de mağlup sayıldık.”

Batı ülkelerinde tarih bir ilimdir. Virgülü dahi değiştirilmez çünkü gelecek nesillerin doğru tarihi öğrenmeleri istenir. Toplum, ülkelerinin tarihte yaptıkları hataları bir daha tekrarlamamasını ister.

Ortadoğu ülkelerinde ise tarih iktidarların halklarını kandırmak için kullandıkları metinlerdir ve üzerinde her türlü tahrifat yapılmıştır. İktidarlar tarih yerine hamaset anlatmayı severler. Bizim ülkede 1970'li yıllardan bugüne 50 sene geçti ama tarih eğitimi hâlâ değişmedi.

Osmanlı'nın Büyük Savaş Öncesi Kaybettiği Topraklar

1914 yılı başlarında Osmanlı, düşmanları çoğalmış bir devlette çünkü Birleşik Krallık, Fransa ve Rusya'nın gözü Osmanlı'nın topraklarındaydı hatta aralarında imzaladıkları gizli antlaşmalar ile Osmanlı coğrafyasını paylaşma planları yapmışlardı.

Rusya'nın Boğazlar'ı ele geçirme düşüncesi 1699⁽¹⁾ yılından bu yana vardı. Rusya 1854⁽²⁾ ve 1877-78⁽³⁾ savaşlarında Boğazlar'ı ele geçirme denemesini yapmıştı ama Batılı devletler Rusya'nın Akdeniz'e inmesine karşı oldukları için Osmanlı'yı iki defa kurtarmışlardı.

Osmanlı Devleti 1900'lü yıllar başladığında kendi sınırlarını korumaktan acizdi ve bunun sonucu olarak Trablusgarp ve Rumeli coğrafyasını kaybetmişti. Trablusgarp'ta 1,8 milyon km² ve hemen arkasından Rumeli'de 325 bin km² toprak kaybetti. Sonuç olarak Osmanlı'nın Kuzey Afrika ve Balkanlar'da hiç

---

(1) Karlofça Antlaşması (1699).

(2) Kırım Savaşı-Osmanlı Rusya Savaşı (1854).

(3) Osmanlı-Rusya Savaşı [93 Harbi] (1877-78).

toprağı kalmadı. Sırbistan, Karadağ, Yunanistan, Makedonya, Bulgaristan, Arnavutluk, Girit ve On İki Adalar kaybedildi.⁽¹⁾ Büyük Savaş'ın başladığı 1914 yılı ağustos ayı öncesinde son üç yılda toplam 2,125 milyon km² toprak kaybedilmiş oldu.⁽²⁾

Büyük Savaş Öncesinde Avrupa Orduları

Ülkeler arasında seferberliğe en fazla asker çağıran devlet 18 milyon kişiyle Rusya oldu. Onu 13 milyon asker ile Almanya takip ediyordu. Birleşik Krallık'ın topladığı 8,8 milyon kişinin 1,4 milyonu Hindistan gibi İmparatorluğun sömürgelerinden gelirken, 8,6 milyon kişiyi savaşa süren Fransa'da da kolonilerden gelenlerin sayısı 600 bindi.⁽³⁾ Bu savaşta ilk defa ölen sivil sayısı, cephelerdeki askerlerden fazla oldu. 10 milyon sivil ölürken cephelerde ölen asker sayısı 9,7 milyonda kaldı. Avrupa'nın göbeğinde yaşanan savaşlarda şehirler ve kasabalarda yaşayan sivil halk çok etkilendi.

Büyük Savaş'ta Müttefik ordularının büyüklükleri de şu şekildeydi:⁽⁴⁾ Rus ordusu 12 milyon, Birleşik Krallık ordusu 8,8 milyon, Fransız ordusu 8,6 milyon, İtalyan ordusu 5,6 milyon, ABD ordusu 4,7 milyon ve Belçika ordusu 380 bin askerden oluşuyordu. Ayrıca ilerleyen süreçte Romanya, Yunanistan, Karadağ, Sırbistan ve Portekiz de savaşa dâhil oldular. Kısaca Müttefiklerin asker gücü 40 milyon askerden oluşuyordu.⁽⁵⁾

Müttefiklere karşı ittifak kurmuş olan Merkezi Devletler ülkelerinin⁽⁶⁾ ordu büyüklükleri şu şekildeydi: Alman ordusu 13,2 milyon, Avusturya Macaristan ordusu 7,8 milyon, Osmanlı ordusu, 2,9 milyon ve Bulgaristan ordusu da 1,2 milyon kişiden oluşuyordu. Merkezi Devletler orduları ise toplam 25 milyon askere sahiptiler.⁽⁷⁾

Osmanlı'nın Savaş Gücü

Görüldüğü üzere Osmanlı ordusu savaşa katılan ülkeler arasında asker sayısına göre sekizinci büyük orduydum ama eldeki silah, teçhizat ve mühimmat sayısı olarak en kötü durumda olandı. 1875 yılında Ramazan Kararnamesi ile Osmanlı maliyesi iflasını ilan etti ve 1881 yılında ise Düyun-u Umumiye idare-

(1) Balkan ülkeleri toplamı: 325.000 km² – Arnavutluk 28.748, Bosna Hersek 51.209, Bulgaristan 66.125, Ege adaları 23.000, Girit adası 8.450, Karadağ 13.812, Kosova 10.887, Makedonya 25.713, Sırbistan 88.500, Yunanistan 8.521.

(2) Turan Akıncı, *Selanik*, Belge Yayınları, İstanbul, 2017, s. 436.

(3) Oral Sander, *Siyasi Tarih*, İmge Yayınları, İstanbul, 1998, s. 316.

(4) Müttefik devletler: Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Rusya, Romanya, ABD, Belçika.

(5) Basil Liddell Hart, *Birinci Dünya Savaşı Tarihi*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2014, s. 36.

(6) Merkezi devletler: Almanya, Avusturya- Macaristan, Osmanlı, Bulgaristan

(7) Basil Liddell Hart, a.g.e., s. 36.

si kuruldu. Osmanlı maliyesi ordunun ihtiyaçlarını karşılayacak durumda değildi. Ülkede bir askeri sanayi yoktu, açıkçası memlekette üretim yoktu. Ordu uzun yıllardır silahlarını Almanya'dan alıyordu. Osmanlı Genelkurmayı ordunun ihtiyaçlarını cephelere gönderecek bir menzil teşkilatına sahip durumda değildi. Ülkede ciddi bir ulaşım sorunu vardı. Anadolu'da ulaşım genelde denizden sağlanıyordu. Almanların kendi çıkarları doğrultusunda inşa ettikleri Bağdat Demiryolları dışında toplu bir ulaşım imkânı yoktu. Şehirler arasında düzgün bir ulaşım olmadığı gibi cephelere menzil düzeni içinde asker, gıda, silah, mühimmat, askeri teçhizat ve üniforma taşıyacak vasıta yoktu. Eldeki hayvan envanteri ile bu taşınma süreci aylarca sürecekti. Büyük Savaş'a girerken devletin düzgün bir donanması dahi yoktu.⁽¹⁾

İttihatçıların Buldukları Çözüm

Babiâli yönetimi, Osmanlı Devleti'nin kendi başına ayakta duracak imkânı olmadığını görüyordu. Kısaca devlet kendi sınırlarını korumaktan acizdi. Birleşik Krallık, Rusya ve Fransa uzun yıllar Osmanlı Devleti'nin topraklarını paylaşmak için anlaşmalar yapmışlardı. İttihat ve Terakki yönetimi, Büyük Savaş Almanların kazanacağını inanıyordu. Enver Paşa'ya göre Almanya'yı o dönemde yenebilecek Avrupa'da herhangi bir güç yoktu. İttihatçıların tek kurtuluş olarak gördükleri yöntem Almanya ile ittifak kurmaktı. Almanlarla ittifak kurduğumuz takdirde, kazanılmış savaşın nimetleri ile Osmanlı maliyesi ayağa kalkacaktı. İttihatçıların tek kurtuluş yolu olarak gördükleri çözüm buydu. Osmanlı Devleti kendi çıkışı yolunu başka bir ülkenin başarısına bağlamıştı.

Almanlar Osmanlı'yı Kullanıyorlar

Savaşa gidilen bu süreçte İttihatçılar el altından Almanya, Fransa, Birleşik Krallık ve Rusya ile temaslar yürütmüşlerdi ama hiçbirinin defterinde Osmanlı ile bir ittifak yoktu çünkü Osmanlı ordusu bir enkazdı ve bu enkazı kaldırmak için çok büyük paralar harcamak lazımdı. Onun için Babiâli bu süreçte yalnız kalmıştı. Başta Almanya Osmanlı'dan uzak duruyordu ama Birleşik Krallık ve Fransa'nın Rusya'ya destek olmak için Boğazlar'ı kullanmak istemesi planı ortaya çıkınca Boğazlar'ın önemi anlaşıldı.⁽²⁾ Böylece Almanlar Babiâli'ye ittifak teklifinde bulundu. Bu teklifte onlar için ikinci bir avantaj daha vardı. Eğer Avrupa Savaşı sürecinde işler zorlaşırsa Osmanlı ordusu vasıtasıyla Müttefik kuvvetlerine Orta Doğu'da yeni cepheler açılabilirdi.⁽³⁾ Bütün bu plan savaşın Avrupa'daki gidişatına göre zamanlanacaktı. Almanlar 1 Ağustos 1914 tarihinde

(1) Bernd Langensiepen-Ahmet Güleriyüz, *Osmanlı Donanması 1828-1923*, Çevirenler: James Cooper-Renan Mengü, Denizler Kitabevi, İstanbul, 2014, s. 1-254

(2) Basıl Liddell Hart, a.g.e., s. 4.

(3) Basıl Liddell Hart, a.g.e., s. 53.

Fransa, Belçika ve Rusya'ya savaş açarak Büyük Savaş'ı başlattı ve 2 Ağustos'ta da Osmanlı Devleti ile bir ittifak Antlaşması imzaladı.⁽¹⁾

Osmanlı'nın Savaştığı 8 Cephe

Büyük Savaş'a katılan ülkeler arasında Osmanlı ordusu silah ve teçhizat olarak en alt sıradaydı. Buna karşılık Büyük Savaş'ta sekiz cephede birden savaştı. Osmanlı ordusunun kapasitesi açısından sekiz cephe çok fazlaydı.⁽²⁾ Bu cephe-ler, Karadeniz, Kafkas, Çanakkale, Filistin ve Suriye, Irak, Hicaz, Yemen ve Batı cepheleriydi. Bu cephelerden sadece Çanakkale'de yenilmedi ve Müttefikleri Boğaz'dan geçirmedi. Diğer yedi cephede ise çok büyük zayıflar verdi.

---

(1) Tefik Yener, *Birinci Dünya Savaşı ve Osmanlı İmparatorluğu*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2015, s. 95.

(2) Tefik Yener, a.g.e., s. 105.

Arşidük Franz Ferdinand

1900 - VİYANA

Avusturya Velihtı Ferdinand

İmparator Franz Joseph ve Ailesi

1848-1916

Avusturya-Macaristan İmparatoru Franz Joseph 68 yıldır iktidardaydı. 1854 yılında evlendiği Bavyeralı Elizabeth'ten dört çocuğu olmuştu: Düşes Sophie Chotek (1855-1857), Arşidüşes Gisela (1856-1932), Veliht Prens Arşidük Rudolf (1858-1889) ve Arşidüşes Maria Valeria (1868-1924). İmparator aksi bir kişiydi ve çevresine çok sert davranırdı hatta onun baskılarından dolayı oğlu Arşidük Rudolf 1889 yılının ocak ayında sevgilisi Barones Mary Vetsera'yla birlikte intihar etti. Veliht Prens Rudolf'un ölmesi üzerine veliaht olma sırası kardeşi Arşidük Karl Ludwig'deydi ama o da 19 Mayıs 1896'da yakalandığı tifodan ölünce Franz Ferdinand'a geçti.⁽¹⁾

Avusturya İmparatoru Franz Joseph'in küçük kardeşi Arşidük Karl Ludwig ile eşi Prenses Maria Annunciata'nın ilk çocuğu olan Franz Ferdinand, 18 Aralık 1863 yılında Graz'da dünyaya geldi.⁽²⁾ Veliht Franz Ferdinand, Pressburg'da bulunan kolorduda subay olarak görev yaptı. Frederick,⁽³⁾ altı kızından birisiyle Ferdinand'ı evlendirmek niyetinde olsa da Ferdinand kızlara öğretmenlik yapan Sophie Chotek Chotkow'a⁽⁴⁾ gönlünü kaptırdı.⁽⁵⁾ Arşidük Franz Ferdinand otuz iki yaşında olan Sophie Chotek ile 1900 yılında evlendi. Hanedan meclisinin izin vermemesine rağmen alelade bir nikâh töreni ile gerçekleşen bu evlilik kraliyet ailesi içinde büyük sorunlara yol açtı.⁽⁶⁾ Çiftin üç çocuğu oldu. 1901 yılında doğan Prenses Sophie'yi bir yıl sonra doğan Prens Maximilian Şarl takip etti. 1904'te de Prens Ernst dünyaya geldi.⁽⁷⁾

---

(1) *İkdam*, 16 Haziran 1914.

(2) *a.g.y.*

(3) Arşidük, imparatorluk ve Kraliyet Silahlı Kuvvetleri Yüksek Komutanı.

(4) Sophie Chotek Chotkow: Hohenberg Düşesi.

(5) *Sabah*, 17 Haziran 1914.

(6) David Fromkin, *Avrupa'da Son Yaz, 1914'teki Büyük Savaşı Kim Başlattı?* Çev.: A. Şükürü Durukan, Alfa Yayınları, İstanbul, 2015, s. 124. Hanedan meclisi de Sophie'nin asil bir aileye mensup olmadığı gerekçesiyle bu evliliği onaylamamıştı. 1815 yılındaki Viyana Kongresi'nden sonra yürürlüğe konulan bir düzenlemeye göre, para karşılığında ismini asiller listesine yazdırabilenler arasında evlilikler yapılabiliyordu. Aslında asil bir aileye mensup olmakla beraber, Sophie ve ailesi zamanla fakir düştüğü için isimleri asiller listesine yazdırılmamıştı. Bu nedenle çiftin düğünü gösterişsiz, sade bir nikâh töreniyle yapıldı.

(7) *İkdam*, *a.g.y*

Evlendikten sonra Hohenberg Düşesi unvanı alan Sophie Chotek, Avusturya sarayında kendilerine karşı gösterilen düşmanlık ve şiddet karşısında ağırbaşlılığını ve sabrını daima muhafaza etti. Avusturya-Macaristan'ın en nüfuzlu kişileri ve iktidar mensupları ile dostça ilişkiler kurdu. Düşes Sophie, kocasının önemli kararlar aldığı dönemlerde onu hep destekledi.⁽¹⁾⁽²⁾

1911 MART - BELGRAD

Kara El Terör Örgütü Kuruluyor

Sırp Bağımsızlık Örgütleri Kuruluyor

3 Mart 1911 tarihinde Ujedinjenje ili Smrt⁽³⁾ adıyla Sırp ordusunda Albay olan Dragutin Dimitriyeviç tarafından gizli bir suikast grubu oluşturuldu. Suikast komitesi kısa süre sonra Kara El adını aldı. Bu örgüt Büyük Sırbistan'ın kurulması için suikastlar düzenleyecekti.⁽⁴⁾ Bu örgütü kuran Dragutin Dimitriyeviç, Sırbistan askeri istihbaratında görevliydi ve suikast işlerinde çok tecrübeliydi.⁽⁵⁾ Dimitriyeviç, Apis koduyla da biliniyordu. Kara El gizli örgütünün üyelerinin büyük kısmı ordu subaylarından oluşuyordu. Apis, Kara El gizli örgütünün lideriydi.⁽⁶⁾

Kara El Suikast Planlıyor

14/06/1914

Belgrad'da Kara El örgütünün merkez yürütme kurulu 14 Haziran günü Apis'in başkanlığında toplandı. Voja Tankosic, Milan Ciganovic ve bir diğer kurul üyesi daha bu toplantıda bulundular. Toplantıda 28 Haziran 1914 günü Saraybosna ziyareti sırasında Arşidük Franz Ferdinand'a suikast yapma kararı alındı ve suikast için Danilo İliç'in lideri olduğu hücreye görev verildi.⁽⁷⁾

(1) M. Christopher Clark, *The Sleepwalkers. How Europe Went to War in 1914*, Aleen Lane, London, 2012, s. 102. Eserinde, Franz Joseph ile Ferdinand arasındaki münasebete dair çarpıcı bir bilgi vermiştir: 1896'da Arşidük tahtın kesin varisi olmuştu. Ama o tarihten sonra bile İmparator yeğeni ile lütfeder gibi görüşürdü. Arşidük'ün İmparator ile görüşmeye giderken imtihana giren öğrenci gibi titrerdi.

(2) *Sabah*, 17 Haziran 1914.

(3) Ujedinjenje ili Smrt: Birlik ya da Ölüm Örgütü.

(4) Taha Niyazi Karaca, *Birinci Dünya Savaşı'na Giden Yolda Kara El Grubu ve Franz Ferdinand'a Suikast*, 100. Yılında I. Dünya Savaşı Uluslararası Sempozyumu, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2015, s. 99-101. Böyle bir zamanda Ferdinand'ın buraya gideceği haberi Sırbistan'da büyük bir öfkeye neden oldu.

(5) Taha Niyazi Karaca, a.g.e., s. 99-101.

(6) Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, IX. Cilt, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1999, s. 365-366.

(7) Meryem Günaydın, "Arşidük Franz Ferdinand Suikastı 28 Haziran 1914", *Gazi Üniversitesi Akademik Bakış Dergisi*, Cilt 8, S. 15, Ankara, 2014, s. 1-38.

20. yüzyıla girildiğinde Osmanlı Devleti eğitim, üretim, mali ve idari sorunlarını aşamamıştı. Kapitülasyonlar ve Düyun-u Umumiye ülkeyi Avrupalı devletlerin sömürgesi haline getirmişti. Büyük Savaş'ın (1914-1918) başlamasıyla birlikte, yönetimde bulunan İttihatçılar tek çıkış yolunun Almanya ile ittifak yapmak olduğuna karar verdiler.

Ordu gerekli donanımdan yoksun olduğu için Osmanlı yönetimi Almanya'dan borçlanarak savaşa katıldı. Buna karşılık Almanya da Osmanlı Devleti üzerinden Müttefiklere karşı yeni cepheler açarak, savaşta kendi elini güçlendirmeyi hedefledi.

Osmanlı Devleti'nin, yanlış kararlar ve kişisel ihtiraslar sonucu girdiği bu savaş, büyük toprak kayıplarıyla sonuçlandı. Böylece, zaten iyice zayıflamış olan imparatorluğun tamamen parçalanmasının yolu açılmış oldu. Ülkeyi bu karanlık tablodan kurtaracak kişi, savaş sırasında İstanbul'a ulaşmaya çalışan Müttefikleri Çanakkale Boğazı'nda başarıyla durduran Mustafa Kemal olacaktır.

Araştırmacı Turan Akıncı, Büyük Savaş'ta Osmanlı'nın çarpıştığı sekiz cephede yaşananları yüzlerce kaynaktan ve arşiv belgelerinden derleyerek gün ışığına çıkarıyor.

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-2120-3

9 789751 421203